

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

**ФАХОВА УКРАЇНСЬКА МОВА ЯК ІНОЗЕМНА.
ОСНОВИ КОМУНІКАЦІЇ**

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань	усі
Спеціальність	усі
Освітній рівень	перший (бакалаврський)
Освітня програма	усі

Вид дисципліни	вибіркова
Мова викладання, навчання та оцінювання	іноземна (українська)

Завідувач кафедри українознавства
і мовної підготовки іноземних громадян

О. С. Черемська

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2020**

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри українознавства і мовної підготовки іноземних громадян.

Протокол № 4 від 13.11.2019 р.

Розробники:

Дьолог О.С., к.філол.н., доц.

Ходарева І.М., к.філол.н., доц.

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

1. Вступ

Анотація навчальної дисципліни:

Навчальна дисципліна "Фахова українська мова як іноземна. Основи комунікації" є вибірковою дисципліною для іноземних студентів другого курсу навчання всіх спеціальностей, яка спрямована на формування у здобувачів вищої освіти навичок професійної комунікації в діловому контексті, міжкультурного професійного спілкування; укладання документів різного призначення; досягнення високого рівня мовної підготовки фахівця.

Мета навчальної дисципліни:

Метою навчальної дисципліни є вивчення та засвоєння основних понять і категорій мови як засобу професійної комунікації у міжкультурному середовищі.

Основні завдання дисципліни:

- сформувати лінгвістичну, ціннісно-сміслову, інформаційну, професійну, комунікативну компетентності;
- надати студентам відомості про специфіку усної та писемної реалізації фахової комунікації;
- ознайомити здобувачів вищої освіти з основними організаційними принципами укладання документів.
- навчити застосовувати набуті знання та вміння в майбутній професійній діяльності.

Курс	2	
Семестр	3-4	
Кількість кредитів ECTS	5	
Аудиторні навчальні заняття	практичні	120
Самостійна робота		30
Форма підсумкового контролю	Залік	

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Українська мова як іноземна	Українська мова як іноземна (основи наукового мовлення)
Українська мова (за професійним спрямуванням) для іноземців	

2. Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
Лінгвістична	Здатність використовувати систему засвоєних знань (правил) щодо функціонування мови фахового спілкування в мовленнєвій і розумовій діяльності
Ціннісно-смилова	Формування ціннісних орієнтирів студента, вміння обирати цільові стратегії поведінки, використовуючи вмотивовані комунікативні засоби
Інформаційна	Уміння самостійно шукати, аналізувати та добирати необхідну інформацію, організувати, перетворювати, зберігати й передавати її
Комунікативна	Знання мови фахового спілкування, способів взаємодії з оточенням, окремими людьми; навички роботи в групі, виконання різних соціальних ролей у колективі; вміння презентувати себе, укладати документи, вести дискусію тощо
Професійна	Формування у майбутніх фахівців системи професійних особистісних рис та знань, досягнення високого рівня мовної підготовки управлінця

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Особливості фахового спілкування в полікультурному середовищі

Тема 1. Комунікативна компетентність у професійній діяльності мовної особистості.

- 1.1. Предмет, мета, завдання навчальної дисципліни.
- 1.2. Загальнонаціональна та літературна мова.
- 1.3. Функції мови в суспільстві.
- 1.4. Історія походження української мови. Жива українська мова та книжна мова у творах різних жанрів.
- 1.5. Українська мова серед інших мов світу.

Тема 2. Культура фахового спілкування

- 2.1. Фахова українська мова, фахове мовлення, фахове спілкування.
- 2.2. Особливості фахового спілкування та фахового мовлення .
- 2.3. Відмінності між усним і письмовим діловим мовленням.
- 2.4. Норми сучасної української мови (орфоепічні, лексичні, морфологічні, синтаксичні і стилістичні). Фахове спілкування як вид соціального спілкування.

Тема 3. Типи мовної культури у фаховому спілкуванні

- 3.1. Жанрові різновиди усного і писемного спілкування та сфери їх реалізації.
- 3.2. Діалогічне – монологічне, міжособистісне – публічне, безпосереднє – опосередковане, контактне – дистанційне фахове спілкування.

Тема 4. Нормативність як важлива ознака літературної мови. Типи мовних норм.

- 4.1. Поняття мовної норми. Мовна норма як мовний варіант, закріплений практикою вживання. Варіантність у мові.
- 4.2. Стан правописного, термінологічного та лексикографічного нормування української мови на сучасному етапі.
- 4.3. Риси мовної норми.
- 4.4. Огляд типів мовної норми.

Тема 5. Орфоепічні норми сучасної української літературної мови

- 5.1. Поняття орфоепії. Нормативність вимови голосних та приголосних звуків.
- 5.2. Вимова приголосних у звукосполученнях.
- 5.3. Засоби милозвучності української мови.
- 5.4. Поняття про словесний наголос. Акцентуаційні норми української мови. Складні випадки наголошування.

Тема 6. Лексичні норми сучасної української літературної мови

- 6.1. Лексичний склад української мови.
- 6.2. Стилiстична диференціяція лексики української мови.
- 6.3. Лексичне та фразеологічне багатство української мови.
- 6.4. Лексична нормативність мови з огляду на сфери використання.

Тема 7. Морфологічні та орфографічні норми сучасної української літературної мови

- 7.1. Морфологічна нормативність мови.
- 7.2. Особливості творення та вживання словозмінних форм різних частин мови.
- 7.3. Орфографічні норми сучасної української літературної мови

Тема 8. Синтаксичні та пунктуаційні норми сучасної української літературної мови

- 8.1. Синтаксична нормативність мовлення.
- 8.2. Складні випадки побудови словосполучень і речень.
- 8.3. Найважливіші пунктуаційні норми української літературної мови.

Змістовий модуль 2. Комунікативний аспект українського фахового мовлення.

Тема 9. Національно-культурні особливості фахової комунікації

- 9.1. Мовний етикет. Мовні етикетні формули, етикетні тексти і правила їх використання.
- 9.2. Етикетні норми і національні традиції.

Тема 10. Усна форма фахової комунікації.

- 10.1. Характеристика та особливості жанрів усного фахового спілкування.
- 10.2. Ділова бесіда. Композиційні особливості, етапи підготовки та проведення ділової бесіди.
- 10.3. Правила та етикет телефонного спілкування. Обмін інформацією.
- 10.4. Дискусія. Загальне поняття про дискусію. Етика проведення дискусії.

Тема 11. Культура міжперсонального спілкування. Публічний виступ

- 11.1. Основи красномовства. Ораторське мистецтво. Переконливість мови, мовні засоби впливу на аудиторію, образ оратора, темп і манера мовлення.
- 11.2. Публічний виступ та його особливості. Зміст і композиція публічного виступу, інформаційне наповнення, контакт з аудиторією.
- 11.3. Естетика мовлення.

Тема 12. Писемна фахова комунікація

- 12.1. Офіційно-діловий стиль як форма реалізації мовної компетенції. Мовностильові ознаки ОДС. Підстилі офіційно-ділового стилю: адміністративно-канцелярський, законодавчий, дипломатичний, загальна характеристика та жанри реалізації.
- 12.2. Сучасний діловий документ та його призначення. Вимоги до оформлення ділових паперів офіційно-ділового стилю.
- 12.3. Основні вимоги до творення письмових текстів офіційно-ділового стилю.
- 12.4. Лексичні та граматичні засоби офіційно-ділового стилю. Типові мовні засоби офіційно-ділового стилю.

Тема 13. Особливості укладання основних документів

- 13.1. Автобіографія. Загальні правила оформлення, композиційно-мовні особливості, розділи та кліше
- 13.2. Резюме. Типове резюме: загальні правила та вимоги щодо складання, композиційно-мовні особливості, розділи та кліше.

13.3. Заява. Типи заяв: загальні правила та вимоги щодо складання, композиційно-мовні особливості, розділи та кліше.

13.4. Службова записка. Типи службових записок: загальні правила та вимоги щодо складання, композиційно-мовні особливості, розділи та кліше.

13.5. Доручення. Загальні правила оформлення, композиційно-мовні особливості, розділи та кліше

13.6. Розписка. Загальні правила оформлення, композиційно-мовні особливості, розділи та кліше

4. Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей (лінгвістичної, ціннісно-сміслової, інформаційної, комунікативної, професійної) у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають практичні заняття, а також виконання самостійної роботи.

Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення практичних занять і оцінюється сумою 60 балів;

модульний контроль, що проводиться у формі двох модульних контрольних робіт як проміжні міні-екзамени за відповідний змістовий модуль і мають на меті інтегровану оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля. Оцінюються по 20 балів за кожну модульну контрольну роботу.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів. Оцінювання знань студента під час практичних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються; ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни; ознайомлення з рекомендованою літературою; вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, уміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки; здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань; уміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання; застосування аналітичних підходів; якість і чіткість викладення міркувань; логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми; самостійність виконання роботи; грамотність подачі матеріалу; використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ; оформлення роботи.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння

систематизувати знання за окремими темами, уміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, уміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних заняттях.

Студента слід вважати атестованим, якщо сума балів, одержаних за результатами поточної та модульної перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60 балів.

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля		Практичні заняття	Презентація	Експрес-опитування	Письмова контрольна робота	залік	Усього	
Змістовий модуль 1.	Тема 1	2 тиждень	2				2	
	Тема 2	3 тиждень	2				2	
	Тема 3	4 тиждень	2				2	
	Тема 4	5-6 тижні	4		4		8	
	Тема 5	7-8 тижні	4			10	14	
	Тема 5	9-10 тижні	4				4	
	Тема 6	11-12 тижні	4				4	
	Тема 7	13-14 тижні	4		4		8	
	Тема 8	15 тиждень	2	4			6	
	Модульний контроль	16 тиждень				20	20	
	Залік						30	30
	Усього		28	4	8	30	30	100
Змістовий модуль 2.	Тема 9	1-2-3 тижні	6				6	
	Тема 10	4-5-6 тижні	6		4		10	
	Тема 11	7-8-9 тижні	6			10	16	
	Тема 12	10-11-12 тижні	6				6	

	Тема 13	13-14 тижні	4	4	4			12
	Модульний контроль	15 тиждень				20		20
	Залік						30	30
	Усього		28	4	8	30	30	100

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

5. Рекомендована література

Основна

1. Збірник вправ і завдань для самостійної роботи з навчальної дисципліни "Українська мова (за професійним спрямуванням)" для іноземних студентів усіх напрямів підготовки всіх форм навчання / укл. О. С. Дьолог, І. І. Сметана. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 2014. – 64 с.

2. Збірник текстів і завдань до практичних занять з навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» для іноземних студентів усіх напрямів підготовки всіх форм навчання / укл. О. С. Дьолог, І. І. Сметана. – Х.: Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 55 с.

3. Практичний курс з української мови для студентів-іноземців : навч.-практич. посіб. / Г. Г. Гайдамака, Л. С. Данкіна, О. С. Черемська. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2011. – 140 с.

4. Практичні та контрольні завдання з навчальної дисципліни "Українська мова" для студентів-іноземців усіх напрямів підготовки всіх форм навчання / укл. О. С. Черемська, Г. Г. Гайдамака. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2011. – 68 с.

5. Професійне мовлення: українсько-туркменський словник-довідник для іноземних студентів усіх напрямів підготовки всіх форм навчання / уклад. В. Ф. Жовтобрюх, І. М. Ходарева. - Харків : Вид. ХНЕУ, 2013. – 99 с.

6. Українська мова (за професійним спрямуванням) : практикум з наукового стилю мовлення для іноземних студентів усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня [Електронний ресурс] / уклад. Г. Г. Гайдамака, О. С. Дьолог. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 170 с.

7. Українська мова : навч. посіб. для іноземних студентів далекого зарубіжжя / О. С. Черемська, Л. С. Данкіна – Харків : ВД "ІНЖЕК", 2010. – 176 с..

8. Українська мова науки, аналітичної сфери та управління : навчальний посібник / О. С. Черемська, В. Г. Сухенко. – Х.: Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 240 с.

Додаткова

1. Макарова Г. І. Розмовляймо українською. Let's Speak Ukrainian. Ч. 1. Вступний курс. / Г. І. Макарова, Л. М. Паламар, Н. К. Присяжнюк. – У 3-х ч. – Київ : УНВУ "Рідна мова", 2010. – 126 с.

2. Назаревич Л. Т., Гавдида Н. І. Українська мова для іноземців. Практикум / Л. Т. Назаревич, Н. І. Гавдида — Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2017. — 188 с.

3. Практикум з української мови для іноземних англомовних студентів 1-го курсу / Упор. Л. В. Фоміна, А. М. Дудка, І. І. Кулікова, О. В. Самолисова – Харків: ХНМУ, 2017. – 90 с.

4. Українська мова для іноземців. Модульний курс: навч. посібн. / О. Антонів, Л. Паучок. — К.: Фірма «ІНКОС», 2012. — 268 с.

5. Черемська О. С. Українська мова (за професійним спрямуванням) / О. С. Черемська, Г. Г. Гайдамака, В. Ф. Жовтобрюх. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2009. – 145 с.